

Reportáž
BIENÁLE
ARCHITEKTÚRY
V BENÁTKACH
strana 92

Rozhovor
SLOVINSKÍ
ARCHITEKTI
BEVK PEROVIČ
strana 56

Pedro Ferreira
PRÁZDNINOVÝ SEN
strana 86

Foto: Gilbert McCarragher; C. Azavedo/photoforpress.com

72 *Bratislava* — Realizácia átriového domu od architekta Zorana Michalčáka dokazuje, že aj prísny, takmer minimalistický rámec architektonickej štruktúry môže poskytnúť základ priateľivému rodinnému bývaniu.

86 *Portugalsko* — Letný dom stratený v borovicovom lesíku prímorského letoviska Comporta je ako vybielené plátno, na ktoré premieta svoje abstraktné tieňohry nemilosrdné stredomorské slnko.

Architektúra a dizajn

56 *Rozhovor* — Progresívny slovinský ateliér «Bevk/Perovič Arhitekti» navštívil počas festivalu DAAD Slovensko. Využili sme príležitosť na krátky rozhovor o architektúre a jej zodpovednosti.

62 *Extra* — Materialistické pojednanie. Všetko potrebné pre elegantné a moderné povrchy stien, podláh či iných plôch v interiéri.

72 *Office* — Extravagantná kancelárska krajina pripomína veľkoryso zariadenú domácnosť. Ideálny tip pre všetkých, ktorí sa v práci cítia «ako doma».

92 *Výstava* — V júni začalo celosvetovo najdôležitejšie podujatie v otázkach teoretického dis-

kurzu o súčasnej architektúre «La Biennale» v Benátkach. Prinášame rozsiahlu reportáž.

102 *Stavba* — Novostavba knižnice Katolíckej univerzity v Ružomberku naznačuje, že industriálne motívy a hravý architektonický výraz sa nevyklučujú.

106 *Dizajn* — Nespútané tvorivé vízie, remeselné majstrovstvo či spoľahlivá podpora. To je partnerský príspevok značky ŠKODA k chýrnym cyklistickým pretekom «Tour de France».

110 *Rozhovor* — Dizajnér a tvorca písma Ondrej Jób vysvetľuje, aký je rozdiel medzi textovým a «nadpisovým» písmom, a čo znamená «lettering».

116 *Ocenenie* — Prehľad nominovaných diel v najdôležitejšej profesijnej súťaži architektúry na Slovensku CE-ZA-AR 2014.

120 *Kuchyňa* — Jednoduchosť, spoľahlivosť a zemitá srdečnosť. To sú základné ingrediencie stredomorskej gastronómie, ktorá je všetkým taká milá.

122 *Kúpeľňa* — Prísny interiérový výraz súčasných kúpeľňových scén vychádza z lineárneho tvaroslovía.

Stály servis

- 1 Editoriál
- 6 Tiráž
- 30 Na pohárik
- 36 Knihy
- 123 Chýba vám?
- 124 Promo — Servis redakčnej podpory
- 126 Adresár
- 128 Spot — Nahliadnutie do ďalšieho čísla

Extra PODLAHY A STENY strana 62

Odvaha a skúsenosť

Ateliér Matiju Bevka a Vasu Perovića je povestný stavbami a urbanistickými riešeniami, ktorým nemožno uprieť genius loci.

Text: Marína Ungerová

Dobre vyrátaný príklad: *budova Matematickej fakulty Univerzity v Lublane* bola postavená v rokoch 2004 až 2006.

V bielej krajke: *bytový dom «Sotočje»* získal v roku 2011 najvyššie národné architektonické ocenenie – medailu Jožeba Plečnika.

Foto: Nada Mihajlović (portréty), Miran Kambič

Technická inovatívnosť a nápaditosť, ktorým pokojne stačí objem rozpočtu vyhradený investorom, sa odvážne premietajú v modernej tektonike a otvorenosti architektúry pánov Bevka a Perovića. Ich projekty možno vnímať ako priestorové umelecké diela, hoci oni sami architektúru za umenie nepovažujú: «Architektúra nemá tú slobodu, v ktorej sa rodí umenie, má však väčšiu zodpovednosť. Trvá desaťročia, významne zasahuje do priestoru. Architektúra nie je ani služba, jej zodpovednosť dokonca presahuje povinnosť rovnako k bohatému, ako aj chudobnejšiemu klientovi. Domy ich prežijú.»

Počas piateho ročníka festivalu DAAD – Dni architektúry a dizajnu, pozvali organizátori, architekti Tatiana Kollarová a Štefan Polakovič, na túto slávnosť architektúry aj dve osobnosti z Lublany. Svetoznalej dvojici architektov, ktorí sú presvedčení o potrebe vyjadrenia charakteru kultúrneho priestoru príznačného pre vlastnú krajinu, je prekvapivo prirodzená komunikácia v angličtine. Dokonca aj v ich vlastnom ateliéri. Jeden Slovinec, druhý Srb, na prednáške v rámci podujatia DAAD priam strieľali bonmoty a sypali priehŕstia informácií «nadnárodnou» angličtinou. Odborné publikum si tak užilo bravúru a sebavedomie, aké je samozrejme aj ich realizáciám.

Kultivovaný život: šest «pehových» budov
obytného komplexu «Polje» tvori sympatický
a pohodlný bytný stábor na rurálnom
predmestí Lublany.

BEVK/PEROVIĆ, ARCHITEKTI: «Architektúra nemá tú slobodu, v ktorej sa rodí umenie, má však väčšiu zodpovednosť. Trvá desaťročia, významne zasahuje do priestoru.»

Antropocentristi: z realizovaných projektov
ateliéru Bevk/Perović – napríklad z rodinného
domu «K» – je zrejme, že architekti disponujú
zvlášť vnímavou citlivosťou ľudskej mierky.

Interpretácia: rodinný dom «HB» neďaleko
slovinského hlavného mesta podáva výklad
archetypálneho tvaru vyslovene súčasným spôsobom.

Bokovka: architekti si radi «oddýchnu»
pri návrhu komornejších projektov. Pre známu
slovinskú firmu Vertigo Bird vymysleli niekoľko
lám, napríklad štíply model «Slim».

našej tvorbe sa neraz objavujú archetypálne tvary. Sú
ím smerovaním, bladáte v nich inšpiráciu?

VK/PEROVIĆ: Miestne predpisy si neraz vy-
lujú, aby sa stavalo v predpísaných tvaroch.
akom prípade sa snažíme prepojiť archetyp
nu s modernitou. To je tiež dôvod, prečo naše
vby pôsobia veľmi súčasne, pričom akceptujú
ionálne určenú formu. Niežeby bol predpísaný
tvar pre nás najšťastnejším riešením, ale pri-
ame ho pre daný projekt a integrujeme ako
ikčný aspekt. Pokúšame sa nájsť spôsob, ako
dpísanú formu použiť tak, aby mala pre nás
ysel. Architekti často dodržia požadovanú
mu len preto, aby splnili kritériá. My sa sna-
ie nájsť dôvod, pre ktorý sme aktuálny tvar
žili, naplniť ho. Veľa architektov stavia v tv-
prispôbenom okoliu, my sa pokúšame dať
ru význam.

Aké dôležité je vnášanie emocionality alebo príbehov
do projektov? Niektoré vaše stavby pôsobia pokojnejšie,
iné akoby dvihala silnejšia emócia. Čo teda ovplyvňuje
«geometriu» vašich budov?

B/P: Nemyslíme si, že projektujeme z nejakého
emocionálneho popudu, ale v podstate ak použijeme
akýkoľvek druh formy, dostávame sa k tomu,
z čoho sme vychádzali v podstate návrhu, čo nás
ovplyvňovalo. Napríklad kruhový koncept žele-
zobetónovej monolitckej konštrukcie budovy Eu-
rópskeho kultúrneho centra pre vesmírne techno-
lógie v obci Vitanje v Slovinsku, zložený z prstena,
ktorý sa vinie širokým oblúkom k strešnej čas-
ti (vzniká tak súvislá rampa), na vás možno pôso-
bí ako emotívna stavba. Myšlienka konceptu má
však pôvod v koncepcii rotujúceho obytného kru-
hového objektu geostacionárnej vesmírnej stani-
ce, ktorú popísal miestny rodák Herman Potočnik

(pseudonym Hermann Noordung) vo svojej knihe
«Problém vesmírneho cestovania – raketový mo-
tor». Myslím, že zmysel pre geometriu je niečo, čo
majú ľudia pridané ako výsledok evolučného pro-
cesu, pre mňa nemá geometria nič spoločné s emo-
cionalitou. Ak hovoríme o emóciách a pocitoch,
v tomto kontexte je dôležitejší spôsob, ako zaob-
chádzame s materiálmi, a nie ako vzniká výsledný
tvar budovy. Naše budovy treba vidieť naživo, aby
bolo zrejme, že sa pri použití materiálov vždy sna-
žíme o veľmi čisté riešenia, dávame dôraz na citli-
vé používanie ich textúry. V skutočnosti však naša
architektúra vzniká zvnútra. Veď aj pohľad z náš-
ho okna by nemal byť pohľadom do okna inej bu-
dovy, ale výhľadom do okolia, na celok. V prvom
rade sa nerodí idea, ako bude objekt vyzerat zvon-
ku – my začíname projektovať zvnútra budovy.
Hoci verejnosť stále posudzuje stavby pohľadom

Jasně: labko čitateľné tvary svietidiel «Funnel» alebo «Smoke» prezrádzajú na dvojicu Bevk/Perović ich zmysel pre humor a čiru radosť z navrhovania.

Blízke stretnutie svojského druhu: v malebnej scenérii dedinky Vitanje pôsobí prstencová budova centra pre vesmírnu technológiu «KSEVT» ako mimozemský zjav.

na ich vonkajší ráz a formu, pre vlastníkov a obyvateľov budovy je napokon jej vonkajší vzhľad najmenej dôležitý.

Hovorí sa však, že architektky sa viac sústreďujú na funkčnosť interiéru, muži-architekti zas vidia viac celok, výsledný tvar budovy.

B/P: Tak potom sme dvaja architekti, ktorí sú ženy. Niekedy pôsobí architektúra objektov zvonku ťažko, maskulinne, ale zážitok z interiéru môže byť celkom odlišný. Ten nemusí vyzeráť celkom v súlade s vonkajškom budovy, mal by však byť útulný. Na prednáške ste mohli vidieť naše domy z betónu, zariadenie vnútrajška prenechávame tým, ktorí v ňom budú žiť.

Spomínané Európske kultúrne centrum mi výrazom pripomína známe Bilbao.

B/P: Bilbao! Architekti na tú tému radi vtipkujú v negatívnom zmysle slova. Architektom sa Bilbao nepáči. Ako múzeum nestojí za investície doň vložené, minuli sa tu neskutočné peniaze, išlo o spojenie moci a financií, no jeho spoločenský dopad nie je až taký zlý. Ešte pred desiatimi rokmi upadajúcemu mestečku priniesol tento projekt zbytočnej, ba možno divnej budovy príležitosť podnikáť, viac práce, zlepšil povest mesta. Ako vždy, aj tu sa ukázalo, že všetko zlé je na niečo dobré. Myslíme nielen na priestor, ale aj na spoločenský vplyv.

Ako sa stalo, že ste dostali takú voľnosť pri návrhu vo Vitanje?

B/P: Skôr, ako sme začali budovať túto stavbu, bolo na parcele už nefunkčné kultúrne stredisko. Miestni zistili, že majú významného rodáka, autora už spomínanej knihy. Dali sily dokopy, získali peniaze a po čase dedina so 600 obyvateľmi «uprostred ničoho», o ktorej dovtedy nikto nevedel, uvítala v deň orvorenia novostavby politikov zo Slovinska i z krajín EÚ, astronautov a kozmonautov z Ruska a USA. Centrum nie je určené len pre vedu a výskum, majú v ňom svoj kultúrny stánok, divadlo, sobášnu sieň, knižnicu, šachový klub, ľudia z obce sa tu cítia dobre, sú stredom vesmíru: globálne myslenie a miestna myšlienka sa našli v jednom projekte. Je to ich.

Architektúra vašich domov na mňa vplýva tak škandinávsky.

B/P: Skutočnosť je taká, že hoci sme južná krajina, výstavba zo 60. rokov minulého storočia bola naozaj inšpirovaná škandinávskou architektúrou. Nemusíme mať navzájom priame spojenie, a predsa máme veľa spoločného; architektúru, ktorá sa vyjadruje kombináciou tvrdých materiálov s mäkkými.

V plnom obsadení: architekti Bevk/Perović na projekte «KSEVT» spolupracovali s tromi ďalšími významnými ateliérmi zo Slovinska: Dekleva Gregorič, OFIS a Sadar+Vuga.

Aj keď sa v našich krajinách ujal model západnej kultúry a veľa stavieb podľa ich vzhľadu mohol postaviť niektorý zo západoeurópskych ateliérov, trváme na tom, že všetci máme nejaké – a my slovanské – kultúrne zázemie. Jeho stopy sa majú odrážať v prostredí, ktoré vytvárame. Treba nám viac slovinskej, viac českej, slovenskej architektúry alebo aspoň priemety kultúrneho zázemia, z ktorého stavby vzišli.

Venujete sa aj dizajnu svietidiel...

B/P: Navrhujeme nielen svetlá, ale aj stoličky, iné bytové doplnky. Je to naša záľuba, jedna z mnohých našich aktivít. Zhromažďujeme tiež mnoho rôznych vecí. Máme zbierku stoličiek a svietidiel od počiatkov moderny až po dnešok. V našom ateliéri každý sedí na stoličke, ktorá patrí do histórie moderny. V priebehu rokov sme sa snažili premeniť túto vášň do niečoho užitočného, tak sme začali s «malou architektúrou», teda navrhovaním bytových doplnkov a nábytkových kúskov. Priateľ, ktorý vlastní firmu na svietidlá, nás požiadal, aby sme mu pomohli s ich výrobou. Už sme nenavrhovali len pre seba, ale vyberali sme mu aj dizajnérov, s ktorými skvalitnil portfólio. Tak trochu sme sa stali umeleckými riaditeľmi, prerástlo to do sku-

točnej vášne a do biznisu. Navrhovali sme profesionálne, nielen pre zábavu. Navrhnuť dobrú stoličku je veľmi ťažké, svietidlá sú jednoduchšie. Ako architekti máme prejavovať schopnosť navrhovať rôzne objekty, zvládnuť aj iný dizajn ako veľkú architektúru. Takáto skúsenosť je veľmi užitočná pre tých, ktorí navrhujú priestor. Nábytok, to sú malé objekty na bývanie umiestnené v priestore, sú súčasťou architektúry. Dokončenie stavby je len začiatok jej života.

Majú architekti, lokalita a charakter budovy vplývať na zariadenie interiéru?

B/P: Takmer nikdy. Chceme, aby si ľudia vytvorili bývanie, aké len chcú, ako chcú priestor používať. V určitom okamihu majú architekti odísť z domu. Ako architekti sme radi, keď je projekt dokončený v architektonickom zmysle a zabývaný ľuďmi na ich spôsob. Predovšetkým oni majú byť šťastní, nie architekti. Veľa mladých architektov si myslí, že budovy existujú vďaka nim a kvôli nim. Sme len nástroje na tvorbu budov. Máme schopnosť, máme znalosti, vieme formulovať myšlienky, ale v skutočnosti nás o stavbu žiadajú normálni ľudia. To je dôvod, prečo sa my architekti nemiešame do záležitostí interiéru – ten patrí ľuďom, nie nám.

Ľudia by sa v ňom mali cítiť doma. Budovy vydržia dlhšie ako zariadenie interiéru. Stavíme z ocele, ktorá nám pomáha v presnosti, z betónu, dreva. Záleží nám na presnosti a nápaditosti detailov. Myslíme na to, aby materiál pretrval 50, 100 rokov. Architektúra nie je záležitosťou na jednu sezónu. Každú sezónu môžete vymeniť šaty, ale budovy sú tu nadhlo. Kúpíte si nové lustre, nový stôl, ale pre nás je veľmi dôležité, aby nami navrhnutý dom odolával času, po desiatich a viac rokoch vyzeral stále rovnako. Architektúra nie je predstavenie na krátku chvíľu, aj preto máme radi trvanlivý betón. Ak je stavba z dreva, počítame, samozrejme, s tým, že jej farebný odtieň sa rokmi mení, drevo zosvie. Prihliadame na to, ako sa materiály budú správať po rokoch.

Ateliér BEVK PEROVIČ Arhitekti vznikol v roku 1997. Matija Bevk (1972) sa narodil v Lublane, kde aj vyštudoval na Fakulte architektúry. Vasa J. Perović (1965) sa narodil v Belebrade, študoval tam architektúru a magisterský stupeň štúdia ukončil v «Berlage Institute of Architecture» v Amsterdame. Získali ocenenia «Kunstspreis Berlin», Preserenovu cenu, «Red Dot Design Award» a štyrikrát Plečnikovu cenu. bevkperovic.com